

»Vsako leto odlašanja stane Slovenijo 40 milijonov evrov«

Nina Šprohar, foto: Barbara Reya

Hydroelektrarne ne omogočajo zgolj obnovljivega vira energije, temveč tudi lastno pitno vodo in visoko ter kvalitetno proizvodnjo hrane. A vseeno so pred gradnjo hidroelektrarne (HE) Mokrice v družbi Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS) naleteli na odpor. »Če bomo še naprej kurili premog in nafto in ne bomo poskrbeli za obnovljive vire, bomo pač postali neka črna oaza na zemljevidu Evrope,« opozarja Bogdan Barbič, direktor HESS.

Kako bi povzeli energetska slika v Sloveniji?

Slovenija ima pri proizvodnji električne energije zelo ugodno mešanico proizvodnje, saj približno tretjino pridobi iz obnovljivih virov, tretjino iz jedrske energije in tretjino iz fosilnih goriv. Nekoliko problematično je le to, da še vedno uvažamo približno 17 odstotkov električne energije in posledično nismo povsem samozadostni. Poleg tega svetovni trendi zdaj narekujejo, da moramo postati še bolj »zeleni« in se usmeriti v izkoriščanje obnovljivih virov.

Vse države, ki imajo hidroenergetski potencial, težijo k temu, da ga čim bolj izkoristijo.

Katere so največje prednosti obnovljivih virov?

Ključna prednost je ta, da ko postavimo infrastrukturo, delujejo skoraj brezplačno. Druga prednost, ki je najbolj opazna posebej pri hidroelektrarnah, pa je ta, da gre v resnici za večnamenske projekte. To pomeni, da se poleg infrastrukture za proizvodnjo električne energije zgradi še protipoplavno zaščito, omogočeno je namakanje za potrebe kmetijstva, zaradi gradnje hidroelektrarn pa se poveča tudi količina pitne podtalnice. Ugotavljamo, da vse države, ki imajo hidroenergetski potencial, težijo k temu, da ga čim bolj izkoristijo. V našem primeru smo poleg zelene energije lokalnemu prebivalstvu omogočili

nove možnosti za turizem ter rekreacijo ob in na akumulacijskih bazenih. Prej je bila okolica reke Save zelo neurejena, zaraščena in polna odpadkov. Zdaj so ob njej nastala sprehajališča, na akumulacijskih jezerih so se začele razvijati veslaške aktivnosti, po njih se je mogoče voziti s plovili na motorni pogon. Zadovoljne so tudi ribiške družine, saj so se površine za ribolov bistveno razširile in je rib na sploh več, kot jih je bilo prej.

Kakšen pa je po vašem mnenju potencial hidroenergije v Sloveniji?

V Sloveniji je z vidika hidroenergetskega potenciala poleg Save omembe vredna še Mura. A je ta mejna reka, zato je za celotno verigo potreben še dogovor s sosednjo državo, ki pa trenutno tega odseka nima v planih. V primeru Save je načrtovanje večnamenskega projekta lažje – njen potencial smo začeli izrabljati že v petdesetih letih prejšnjega stoletja z izgradnjo hidroelektrarne Moste, ki so ji kmalu sledile še druge. Sava torej že dolgo ni več naravna reka, vseeno pa nam njenega polnega potenciala z izgradnjo celotne verige še danes ni uspelo izkoristiti.

Res je. Glede na to, da so vse strategije na nacionalni in evropski ravni usmerjene v razvoj brezogljivne družbe, je pri nas opaziti kar veliko protislovje, ko skušamo te cilje realizirati ...

Pri nas imamo skupine ljudi, ki so proti jedrski energiji, proti obnovljivim virom, veliko jih je proti termoenergiji – pravzaprav imamo cel spekter nasprotnikov proizvodnje električne energije pokrit, tako da sam včasih dobim občutek, da so vsi proti vsemu. Vseeno pa splošna slika po javnomnenjskih raziskavah precej odstopa od teh predstav in kaže, da gre zgolj za zelo agresivne skupine posameznikov. Ko smo v Posavju delali tovrstno raziskavo, smo ugotovili, da približno 90 odstotkov ljudi podpira izgradnjo verige hidroelektrarn. Res pa je, da nikoli ne moreš vsem ugoditi.

Čemu vsi ti zadržki?

Odpor proti obnovljivim virom je zelo nenavaden, saj že povsod po svetu velja, da so ključnega pomena za razvoj družbe. Menim, da je zgolj vprašanje časa, kdaj bo to spet spoznala tudi Slovenija in omogočila pospešitev uporabe obnovljivih virov energije. Po svoje razumem občasna nasprotovanja lokalnih skupnosti, saj nihče ne želi, da mu na dvorišču zgradijo vetrnico ali pa na nekem potoku hidroelektrarno. A veriga elektrarn na Savi je eden izmed ključnih državnih projektov, za katerega je smiselno, da je zgrajen v celoti, saj proizvaja zeleno energijo in obenem nudi tudi druge prednosti, v primeru, da ni zgrajen do konca, pa lahko nastanejo hude težave in velika posledična škoda.

Vsi se spomnimo uničujočih poplav leta 2010. Kje torej tičijo razlogi, da celotna veriga še ni zgrajena?

Težave vidim v zapleteni zakonodaji, ki posameznim skupinam omogoča zelo učinkovita in dolgotrajna

pritoževanja. Sicer ne želim prestrašiti gospodarstvenikov, a na žalost naša zakonodaja dovoljuje, da lahko neko društvo, ki formalno deluje v javnem interesu, zaustavi izgradnjo katerekoli industrijske hale vsaj za nekaj let. Podobno je v primeru obnovljivih virov, a če bomo še naprej kurili premog in nafto, bomo pač postali neka črna oaza na zemljevidu Evrope. Takšne države pa bo evropska zakonodaja drastično kaznovala, kar se že kaže v kuponih CO₂.

Ti bodo z leti vse bolj »tolkli« po potrošnikih električne energije, kajne?

Na začetku se z njimi nihče ni obremenjeval - ker jih je bilo na razpolago dovolj, so le malo vplivali na ceno proizvodnje električne energije iz fosilnih goriv. A v zadnjih letih je cena kuponov tako poskočila, da sedaj že krepko vpliva na proizvodnjo energije, ta trend bo v prihodnje še bolj opazen, dokler v nekem trenutku ne bo več ekonomično obratovati s termoelektrarno. Slovenija je tudi v zvezi z OVE cilji napravila veliko napako – ne bo namreč dosegla zastavljenih ciljev, kar pomeni, da bo po letu 2020 potrebno začeti kupovati t.i. zelene pravice v državah, ki so svoje cilje izpolnile. To bo spet podražilo električno energijo za nekaj deset odstotkov in kot kaže bodo te številke samo naraščale, zato bomo prišli v situacijo, ko se bomo vprašali, ali je res smiselno plačevati drugim državam za zeleno energijo ali pa je vseeno bolje, da

Pri nas imamo skupine ljudi, ki so proti jedrski energiji, proti obnovljivim virom, veliko jih je proti termoenergiji – pravzaprav imamo cel spekter nasprotnikov proizvodnje električne energije pokrit, tako da sam včasih dobim občutek, da so vsi proti vsemu.

Če je celoten projekt hidroelektrarn na spodnji Savi večnadstropna hiša, potem HE Mokrice predstavlja streho te hiše.

Drugi velik projekt pa je proizvodnja vodika - tudi ta je po naših ocenah eden od virov energije prihodnosti, zato skupaj z Institutom Jožefa Stefana (IJS) preiskujemo možnosti uporabe vodika pri hidroelektrarnah.

bi tovrstno infrastrukturo zgradili doma in si na tak način znižali ceno električne energije. Poraba bo po vseh trendih sodeč tudi dolgoročno naraščala, saj vsaka nova tehnologija temelji na električni energiji.

Če se vrneva nazaj k nedokončanim projektom...

Kakšno je sploh trenutno stanje s HE Mokrice?

Pri projektu hidroelektrarn na spodnji Savi gre za skupino petih med seboj povezanih hidroelektrarn, pri čemer je zadnja, Mokrice, ključna v verigi, saj služi za uravnavo pretoka do sosednje Hrvaške. Projekt je bil zastavljen kot celota, tako da so bile vse do sedaj že zgrajene hidroelektrarne konstruirane tako, da so predvidevale izgradnjo zadnje elektrarne. Tudi protipoplavna zaščita na področju HE Mokrice še ni dokončana, kar pomeni, da bodo prve velike vode na tem področju naredile veliko škodo. Prav zato zavrčamo vse ideje in ugibanja o potrebnosti HE Mokrice – če je celoten projekt hidroelektrarn na spodnji Savi večnadstropna hiša, potem HE Mokrice predstavlja streho te hiše. Celo z zakonom nam je država že leta 2000 naložila, da moramo zgraditi vseh pet elektrarn in celotno protipoplavno zaščito na reki Savi. Če ostane stanje nespremenjeno, bo škoda neizmerna, govorimo tudi o stotinah milijonov škode v naslednjih desetletjih.

Kakšne finančne izgube pa so nastale do zdaj?

Po naših izračunih vsaka hidroelektrarna posredno v petdesetih letih državi prinese 2 milijardi evrov, kar na letni ravni pomeni približno 40 milijonov evrov. To ni škoda za družbo HESS, temveč za celotno državo, saj

potencial ni izkoriščen, poleg tega pa lahko ob prvih poplavih nastane prava naravna katastrofa.

Kaj lahko torej pričakujemo v prihodnje? Se bo gradnja HE Mokrice vendarle začela?

Tu bo potrebno sodelovanje ter jasna in odločna usmeritev vlade, predsednika vlade ter ključnih ministrstev, a verjamem, da bomo z gradnjo kmalu začeli. Trenutno smo v fazi revidiranja okoljevarstvenega soglasja, ki smo ga sicer že imeli, pa ga je Upravno sodišče RS začasno odpravilo iz formalnih razlogov. Gradnja se nikakor ne bo ustavila, saj gre za poseben projekt državnega pomena. Vsekakor aktivnosti ne stojijo, pripravili smo razpise za gradbena in hidromehanska dela, za opremo turbin in generatorjev, projektiranje teče s polno paro, pričele pa so se tudi priprave na odkup zemljišč.

So trenutno vsi vaši cilji usmerjeni v Mokrice ali se nam obetajo še kakšni drugi projekti?

Naši novi projekti ostajajo na področju obnovljivih virov, eden večjih je izgradnja sončnih elektrarn ob akumulacijskih bazenih hidroelektrarn ter na drugih objektih. Ta segment bomo intenzivno razvijali takoj po Mokricah. Drug velik projekt pa je proizvodnja vodika – tudi ta je po naših ocenah eden od virov energije prihodnosti, zato skupaj z Institutom Jožefa Stefana (IJS) preiskujemo možnosti uporabe vodika pri hidroelektrarnah. Začeli bomo v okviru pilotnega projekta, ki ga bomo nadgrajevali, sporazum o uporabi vodika so z nami podpisale tudi družbi Eles in Geoplin ter Holding slovenske elektrarne. Dogovarjamo se še o sodelovanju in možnosti prenosa našega znanja in izkušenj na srednjo Savo.

Očitno se vam obeta precej pestro poslovno leto.

Kakšni pa so vaši dosednji rezultati?

Vse do sedaj zgrajene hidroelektrarne delujejo brezhibno in stabilno, naš promet na leto pa se giblje okrog 20 milijonov evrov. Stroški vzdrževanja so zelo nizki, plačujemo 14-odstotno koncesnino od proizvedene električne energije, ostali operativni stroški pa so, glede na proizvodnjo, zelo nizki, kar omogoča ugodno ceno proizvedene električne energije. Kot kaže, bo tako ostalo še naslednjih 20 let, saj oprema deluje stabilno, edine menjave, ki nas čakajo v prihodnosti, so menjave kontrolnega in informacijskega sistema zaradi razvoja tehnologije. [gg](#)

